

YTTRANDE

Datum
2026-10-06Referens
RUN-00257-2026Klimat- och näringslivs-
departementet**Remissyttrande: Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32)**

Region Norrbotten välkomnar möjligheten att få yttra sig över SOU 2026:32 *Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner*. Norrbotten befinner sig förnärvarande i flera processer med stora företagsetableringar och expansioner som är av vikt för svensk konkurrenskraft. I de pågående processerna har det blivit mycket tydligt att kommunerna, enskilt och tillsammans, bär en stor börda och att statliga insatser för att främja dessa stora etableringar är mycket begränsade. Vid etableringar vilar ett tungt ansvar på kommunerna, som ofta är små och med begränsade resurser, att först och främst göra stora investeringar för att kunna attrahera företagsetableringar, men även för att kunna skapa förutsättningar för att attrahera den arbetskraft och kompetens som näringslivet förutsätter (bostäder, service, kultur med mera).

Region Norrbotten svarar på remissen i sin roll som regionalt utvecklingsansvarig aktör (RUA) i Norrbotten. Som RUA har Region Norrbotten en roll att facilitera samarbeten, ta fram underlag och att ofta finansiera insatser inom näringslivsutveckling, regional fysisk planering, kompetensförsörjning och andra områden som har bäring på stora etableringar och expansioner.

Region Norrbotten ser mycket positivt på och välkomnar därför Regeringens insikter att insatser behövs för att förbättra kommunernas förutsättningar att ta emot stora etableringar och expansioner. Region Norrbotten vill dock särskilt lyfta att den obalans i risk- och inkomstfördelning som finns mellan staten och kommuner kopplat till dessa etableringar/expansioner är betydande och behöver snarast adresseras och justeras på ett mer strukturellt vis för att inte riskera svensk tillväxt och konkurrenskraft.

Sammanfattning

Region Norrbotten tillstyrker utredningens huvudsakliga inriktning, men bedömer att förslagen behöver utvecklas för att omfatta hela den funktionella geografien, den regionala nivån samt problematiken med långsiktig riskdelning och regional nytta. Staten behöver ta ett större och mer långsiktigt ansvar när investeringar av nationell eller europeisk betydelse kräver omfattande lokala och regionala åtaganden. Kommuner och regioner ska inte behöva avstå från utvecklingsmöjligheter därför att den initiala risken är lokal medan en stor del av den långsiktiga samhällsekonomiska nyttan tillfaller andra nivåer.

Utredningen utgör ett viktigt första steg, men den behöver kompletteras med en tydligare territoriell ansats. Etableringar påverkar vanligtvis arbetsmarknader, bostadsmarknader, kompetensförsörjning, kollektivtrafik, hälso- och sjukvård, service och infrastruktur över kommungränser. Stöd som enbart riktas till den

kommun där anläggningen lokaliseras riskerar därför att missa väsentliga kostnader, förutsättningar och möjligheter.

Region Norrbotten välkomnar att utredningen tydliggör de ekonomiska, organisatoriska och samhälleliga risker som kan uppstå när kommuner tar emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Regionen tillstyrker förslagen om en permanent statlig rådgivningsfunktion hos Business Sweden, en incitamentspeng till kommuner, en statlig hyresförlustgaranti, räntebidrag för nya småhus, en tillväxtpott för transportinfrastruktur, flyttningsbidrag samt extra tilldelning av statsbidrag för yrkesvux. Regionen delar även bedömningen att regeringen bör utreda möjligheten till nedskrivning av studieskulder.

Förslagen ligger i huvudsak i linje med Norrbottens regionala utvecklingsstrategi men samtidigt behöver genomförandet bättre ta hänsyn till Norrbottens långa avstånd, små kommunala organisationer, ansträngda bostadsmarknader och konkurrensen om mark, energi och kompetens.

Region Norrbotten bedömer att stöden måste utformas utifrån etableringens relativa påverkan på den berörda kommunen och regionen. En investering som är måttlig nationellt kan vara omvälvande i en liten kommun. Definitioner och urvalskriterier måste därför vara tydliga, transparenta och förutsebara samt väga in kommunens storlek, ekonomiska bärkraft, organisatoriska kapacitet och påverkan på kringliggande kommuner och regionala system.

Region Norrbotten anser sammanfattningsvis att regeringen bör:

- fastställa en tydlig och enhetlig definition av etablerings- och omställningskommun som utgår från etableringens relativa påverkan, inte endast från investeringens absoluta storlek eller antal arbetstillfällen,
- säkerställa att stöd kan lämnas i tidiga skeden, till kommuner som redan har tagit betydande risker och till angränsande kommuner samt regioner som påverkas av etableringen,
- säkerställa en fungerande och effektiv nationell samordning mellan statliga politikområden och myndigheter vid strategiska investeringar samt att myndigheterna i regleringsbrevet får i uppdrag att samverka med regionerna och deras respektive regionala utvecklingsstrategi,
- ge regionerna en tydlig och systematisk roll i rådgivning, prioritering, genomförande och uppföljning, med respekt för det kommunala planmonopolet,
- utveckla långsiktiga former för statlig riskdelning samt analysera modeller för regional och lokal värdeåterföring där strategiska investeringar och platsbundna resurser skapar betydande värden,
- bredda etableringspolitiken från industribyggande till hållbart samhällsbyggande, inklusive social infrastruktur, service, kultur, folkhälsa och mottagarkapacitet,
- utforma åtgärderna för ökat bostadsbyggande så att de möjliggör bostadsförsörjning även i marknader där samhällsekonomiska behov finns men där marknaden på egen hand inte kan bära investeringsrisken,

- utforma flyttningsbidrag och stöd till intervjuresor så att skäliga faktiska kostnader kan täckas även vid långa avstånd,
- kombinera medel för yrkesvux med åtgärder för ökat söktryck, rekryteringsutbildningar och långsiktigt finansierade lärcentrum samt utreda statliga incitament för inflyttning och bemanning av bristyrken,
- säkerställa att transport-, energi-, digital- och VA-infrastruktur behandlas samlad och att större strategiska objekt kan omfattas av statlig finansiering,
- utforma stöden så att de stärker ett diversifierat lokalt och regionalt näringsliv och motverkar undanträngning av arbetet med befintliga små och medelstora företag, samt
- införa ett långsiktigt, tillitsbaserat statsbidrag för lokal näringslivs- och utvecklingskapacitet i gles- och landsbygdskommuner som komplement till etableringsspecifika stöd.

Region Norrbottens synpunkter

Tydliga kriterier och stöd utifrån relativ påverkan

Region Norrbotten delar utredningens ambition att resurser ska riktas till etableringar med betydande samhällspåverkan. För incitamentspengen föreslås att Tillväxtverket ska pröva ansökningar och vid medelsbrist prioritera etableringar som är stora nationellt respektive stora för den berörda kommunen. För den aktiva rådgivningen ska Business Sweden i samråd med andra berörda aktörer ta fram kriterier. Regionen anser att kriterierna behöver samordnas och göras tydliga, transparenta och förutsebara. Den statliga rådgivningsfunktionen hos Business Sweden behöver även kompletteras med regionala noder som säkerställer den regionala förankringen och relevansen samt tilldelas tillräckliga och långsiktiga medel för sitt ändamål.

Bedömningen bör inte enbart baseras på ett nationellt tröskelvärde för investeringens storlek eller antalet direkta arbetstillfällen. I en liten kommun kan ett begränsat antal nya arbetstillfällen kräva en stor omställning av planering, bostadsförsörjning, skola, omsorg, energiförsörjning, VA, räddningstjänst och kommunal service. Samtidigt kan en stor etablering i en befolkningsmässigt större kommun få betydande effekter i angränsande kommuner genom pendling, bostadsefterfrågan, påverkan på arbetskraftsutbudet och energiförsörjningen.

Kriterierna bör väga samman investeringens absoluta omfattning med dess relativa påverkan på befolkning, budget, organisation, bostadsmarknad, arbetsmarknad, infrastruktur och effekter på energiförsörjning i den funktionella geografin.

Region Norrbotten anser att regeringen i den fortsatta beredningen bör analysera hur redan uppkomna och kvarstående kommunala kostnader ska hanteras när en kommun har gjort nödvändiga förberedelser men etableringen fördröjs, förändras eller uteblir. Detta är en komplettering utöver utredningens förslag, som i huvudsak tar sikte på åtgärder inför och under mottagandet.

Regionernas roll och funktionella geografier

Utredningen beskriver regionernas ansvar för hållbar regional utveckling, kompetensförsörjning och infrastrukturplanering. I de konkreta förslagen framstår

den regionala medverkan däremot huvudsakligen som behovsstyrd. Region Norrbotten bedömer att det är otillräckligt när etableringens konsekvenser sträcker sig över kommungränser och påverkar gemensamma arbets-, bostads-, service- och transportmarknader.

Berörd region bör involveras tidigt och systematiskt i den statliga rådgivningsfunktionens arbete, i Tillväxtverkets beredning och uppföljning av ekonomiska stöd samt i Trafikverkets utformning och prioritering av tillväxtpotten. Regionen kan bidra med kunskap om funktionella samband, regionala kompetensbehov, kollektivtrafik, länsplanering och prioriteringar i den regionala utvecklingsstrategin. En tydligare regional roll förändrar inte kommunernas planmonopol utan stärker kvaliteten i beslutsunderlagen och samordningen mellan nivåerna.

FA-regioner används i utredningens definition av etablerings- och omställningskommun för bostadsstöden. Region Norrbotten bedömer att FA-regioner är en relevant utgångspunkt, men att de behöver kompletteras med aktuell regional kunskap. I Norrbotten kan faktiska pendlings-, service- och infrastruktursamband avvika från standardiserade indelningar på grund av långa avstånd, gränsöverskridande arbetsmarknader och snabb förändring.

Behov av nationell samordning

Region Norrbotten bedömer att flera av de utmaningar som kommuner, regioner och företag möter vid större etableringar har sin grund i bristande samordning mellan statliga politikområden, myndigheter och planeringsprocesser. Industripolitik, energipolitik, bostadspolitik, kompetensförsörjning, transportinfrastruktur, totalförsvaret och miljöprövning hanteras ofta i separata system med olika planeringshorisonter.

Region Norrbotten anser därför att regeringen bör analysera behovet av en tydligare nationell samordning för strategiska investeringar av nationellt intresse. Målet måste vara säkerställa samordning mellan berörda departement, myndigheter och offentliga aktörer för att minska risken för motstridiga beslut, onödiga ledtider och ineffektivt resursutnyttjande. Myndigheterna bör även i sina regleringsbrev få i uppdrag att samverka med regionerna och beakta de regionala utvecklingsstrategierna så att myndigheternas insatser i större utsträckning utgår från territoriella och platsbaserade förutsättningar.

Gemensamma territoriella planeringsunderlag

Bedömningar av bostadsbehov, kompetensförsörjning, service, transportinfrastruktur, energi, vatten och avlopp samt kommunal kapacitet bör bygga på aktuella och geografiskt sammanhängande underlag. Regionala strukturbilder, analyser och GIS-baserade planeringsunderlag kan ge stat, regioner och kommuner en gemensam bild av samband, målkonflikter och samlade effekter. De kan även bidra till transparenta prioriteringar och en mer systematisk uppföljning.

Behovet av ökad samverkan i fysisk planering över kommun-, läns- och nationsgränser är särskilt relevant i ett län där industri, energiproduktion, bostäder, rennärning, totalförsvaret, naturvård, besöksnäring och annan markanvändning ofta berör samma områden. Markfrågan bör därför inte reduceras till ett

etableringshinder. Genomförandet behöver skapa former för tidig dialog och samlade konsekvensbedömningar, inklusive kumulativa effekter på mark, vatten, natur, lokalsamhällen och samiska näringar.

Ekonomisk riskdelning och långsiktig regional nytta

Region Norrbotten tillstyrker förslaget om en incitamentspeng och de särskilda riskavlastande åtgärderna inom bostads- och infrastrukturuområdet. Utredningen bedömer däremot att en generell statlig kreditgaranti inte är ett ändamålsenligt sätt att hantera kommunernas flerdimensionella ekonomiska risk. Kommunernas åtaganden kan uppstå långt innan befolkningseffekter och skatteintäkter realiserar, medan planläggning, markberedskap, projektering, VA, vägar, samhällsservice och bostäder kan kräva betydande resurser utan garanti för att etableringen fullföljs.

Den föreslagna nationella ramen om 200–250 miljoner kronor under fem år är för liten i förhållande till de investeringar och den genomförandekapacitet som en enskild kommun kan behöva finansiera. Ramen bör höjas väsentligt, ges en längre tidshorisont och kunna användas flexibelt där kommunens belastning är störst.

Region Norrbotten anser att regeringen bör utveckla riskdelningen även utanför de särskilda åtgärder som föreslås. Utredningens stöd hanterar främst risk och likviditet. De löser inte fullt ut den långsiktiga obalansen mellan lokala och regionala kostnader och de offentliga intäkter som fördelas på andra nivåer. Stora investeringar ger ofta betydande samhällsekonomiska vinster på nationell nivå genom ökad export, sysselsättning, produktivitet och skatteintäkter. Samtidigt uppstår stora delar av de initiala kostnaderna och riskerna lokalt och regionalt. Denna asymmetri riskerar att försvaga incitamenten att förbereda mark, bostäder, infrastruktur och service trots att investeringarna är samhällsekonomiskt motiverade. Staten behöver därför ta ett större ansvar för att balansera risker och nyttor mellan nivåerna.

Region Norrbotten anser därför att regeringen bör analysera modeller för långsiktig regional och lokal värdeåterföring. Detta bör ses som ett komplement till, inte en ersättning för, statlig riskdelning och det kommunala utjämnningssystemet. Principen bör vara tydlig: när risker delas mellan nivåer behöver även långsiktiga nyttor och utvecklingsmöjligheter fördelas på ett sätt som stärker lokal och regional genomförandekapacitet.

Samhällsbyggande, bostäder och social hållbarhet

Utredningens fokus på bostadsförsörjning är välmotiverat. Region Norrbotten tillstyrker förslagen om statlig hyresförlustgaranti och räntebidrag för privatpersoner som bosätter sig i nya småhus i etablerings- och omställningskommuner. Stödnivåer och villkor behöver emellertid anpassas till faktiska kostnader och marknadsförutsättningar i mindre orter och glesa geografier. Stöden bör också främja permanent bosättning och ett varierat bostadsutbud för olika hushåll och livsskeden.

Region Norrbotten bedömer att de föreslagna bostadsåtgärderna behöver utformas som en sammanhängande finansieringskedja för bostadsförsörjning i etablerings- och omställningskommuner. Staten behöver hantera flera olika typer av marknadshinder samtidigt: osäker framtida efterfrågan, finansieringsgap mellan produktionskostnad och marknadsvärde samt begränsad investerings- och

genomförandekapacitet hos kommuner, allmännyttiga bostadsföretag och privata aktörer. Åtgärderna bör därför omfatta såväl nyproduktion som omvandling, renovering och utveckling av det befintliga bostadsbeståndet.

I många kommuner kan bostadsbehov mötas snabbare och mer resurseffektivt genom ombyggnad av befintliga lokaler, återaktivering av vakanta bostäder, tillgänglighetsanpassning, energieffektivisering samt utveckling av befintliga boendemiljöer. Stöd bör därför kunna lämnas även till åtgärder som stärker attraktiviteten, användbarheten och den långsiktiga hållbarheten i befintliga bostadsområden.

Stödinsatserna bör samtidigt utgå från lokalt och regionalt förankrade analyser av bostadsbehov, arbetsmarknad, demografisk utveckling och marknadsförutsättningar. Norrbottens kommuner har mycket skilda förutsättningar och bostadsmarknader, vilket innebär att behovet av åtgärder varierar mellan kommuner, orter och delmarknader. En förutsättning för träffsäkra statliga insatser är därför att stödets utformning möjliggör anpassning till lokala förhållanden.

Investeringar som stimuleras genom statliga stöd bör även bidra till långsiktig samhällsutveckling efter etablerings- eller expansionsskedet. Stöden bör därför prioritera åtgärder som stärker orters attraktivitet för permanent bosättning, underlättar kompetensförsörjning och bidrar till hållbara livsmiljöer för olika hushållstyper och livsskeden.

Bostäder är samtidigt endast en del av mottagarkapaciteten. För att inflyttade ska etablera sig och stanna behövs utbildning, vård och omsorg, kollektivtrafik, kultur, idrott, fritid, service, mötesplatser och trygga vardagsmiljöer. Statliga stöd bör därför kunna omfatta social infrastruktur och kapacitetsökningar inom både kommunala och regionala ansvarsområden.

En snabb befolkningsförändring kan medföra tidiga behov inom hälso- och sjukvård och kollektivtrafik innan regionens intäkter har anpassats. Regioner bör därför kunna omfattas av relevanta stöd när etableringens effekter påverkar regionernas åtaganden.

Kompetensförsörjning, inflyttning och pendling

Kompetensförsörjningen behöver behandlas som ett sammanhängande territoriellt system, inte som en isolerad rekryteringsfråga. Utbildning, matchning, inflyttning, bostäder, språk, arbetsgivarstöd, regional attraktionskraft och möjligheten att stanna kvar behöver fungera tillsammans. Norrbottens geografi och demografi innebär att brister i en del av systemet snabbt blir flaskhalsar för såväl privat som offentlig sektor.

Stora etableringar kan samtidigt förstärka konkurrensen om arbetskraft i områden och näringar där tillgången redan är bristfällig. Kommunal välfärd och befintligt näringsliv riskerar att förlora personal till nya eller expanderande verksamheter. Staten bör därför vid utformning och uppföljning av stöden särskilt beakta effekter på lagstadgad samhällsservice, välfärdens bemanning och den inomregionala konkurrensen om arbetskraft.

Flyttningsbidraget bör ge full kostnadstäckning för skäliga, faktiska kostnader för bohagsflytt. Ett nationellt beloppstak riskerar att missgynna personer som behöver flytta långa avstånd till arbete i norra Sverige. Motsvarande princip bör gälla

intervjuresor, inklusive nödvändig övernattning. Region Norrbotten anser därför att den föreslagna nivån om högst 45 procent av prisbasbeloppet bör ses över.

Utbildningsinsatser bör planeras regionalt och kunna omfatta yrkesvux, nationell yrkesutbildning, yrkeshögskola, universitet, folkbildning och arbetsmarknadsutbildning. Insatserna behöver vara flexibla och även kunna möta små volymer av strategiskt viktig kompetens i lands- och glesbygd. Extra statsbidrag till yrkesvux är positivt, men finansiering i sig skapar inte fler sökande. I delar av Norrbotten är den grundläggande begränsningen ett litet befolkningsunderlag och lågt söktryck. Regeringen bör därför kombinera statsbidraget med insatser som stärker inflyttning, rekryteringsutbildningar som planeras gemensamt av arbetsgivare och huvudmän samt möjligheten att ta till vara framgångsfaktorer från försöken med nationell yrkesutbildning.

Lärcentrum behöver långsiktiga och förutsebara villkor. I mindre kommuner och på orter långt från universitet och andra utbildningsanordnare är lärcentrum en fysisk och organisatorisk nod för flexibla utbildningar, kompetensutveckling och samverkan med arbetsgivare. Kompetensinsatserna behöver dessutom omfatta medflyttare, internationell rekrytering, språkinsatser, validering och stöd till social etablering. Lärcentrum fyller en central funktion som lokala utbildningsnav och behöver följaktligen långsiktiga förutsättningar.

Region Norrbotten ser positivt på att nedskrivning av studieskulder utreds för bristyrken och geografier med särskilda rekryteringsbehov. Incitamenten bör vara statliga, långsiktiga och tillräckligt tydliga för att bidra både till inflyttning och kvarstannande. Kommuner ska inte behöva konkurrera med varandra genom lokalt finansierade lönetillägg, studielånestöd eller andra kostnadsdrivande rekryteringsförmåner.

Det fortsatta arbetet behöver även beakta hur regler för arbetskraftsinvandring påverkar kommunernas möjlighet att upprätthålla välfärdsverksamhet och möta behovet av yrkesutbildad arbetskraft. Kompetenspolitiken för de nordligaste länen bör omfatta både högkvalificerad arbetskraft och den stora efterfrågan på yrkesutbildade på gymnasial nivå.

Infrastruktur som ett sammanhängande system

Region Norrbotten tillstyrker förslaget om en tillväxtpott i den nationella planen för transportinfrastruktur. Utredningen anger att potten ska motsvara 100 miljoner kronor per år och att Trafikverket ska utforma kriterierna och den bedömande gruppens sammansättning. För att få avsedd effekt anser Region Norrbotten att potten även behöver kunna bidra till objekt som är större än vad en enskild kommun eller region kan bära. Regionerna bör, som ansvariga för regionala utvecklingsstrategier och länstransportplanen, ges en formell roll när kriterier och prioriteringar utformas. Den ekonomiska ramen i länstransportplanen behöver spegla den industriella omställningens behov. I länstransportplanen för 2026–2037 har region Norrbotten avsatt medel för åtgärder kopplade till samhälls- och industriomställningen i likhet med accelerationskontorets förslag i nationell plan. För att få ett sammanhängande transportsystem krävs investeringar i både det som hanteras i nationell plan och länstransportplanen.

Transportinfrastrukturen behöver bedömas som ett system av järnvägar, vägar, hamnar, flygplatser och kollektivtrafik. I Norrbotten är robusta nord-sydliga och

öst-västliga stråk, gränsövergångar till Finland och Norge samt kopplingar mellan industriorter och hamnar centrala för konkurrenskraft, beredskap och samhällsfunktioner. Investeringarnas betydelse för civila och militära behov bör vägas samman.

Utredningens förslag om en tillväxtpott avser transportinfrastruktur. Region Norrbotten anser att det fortsatta arbetet därutöver behöver samordnas med energi-, digital- och VA-infrastruktur. Energisystemets betydelse för stora företagsetableringar ges ett alltför begränsat utrymme i utredningen. Tillgång till elproduktion, elnät och överföringskapacitet är avgörande för investeringarnas genomförbarhet samtidigt som planeringen av produktion, överföring och användning ofta sker med andra tidshorisonter än industri- och samhällsplaneringen. Planeringen av energiinfrastruktur måste därför integreras mer systematiskt i statens arbete med etableringsfrämjande åtgärder. Staten måste säkerställa en tidig, strukturerad dialog mellan berörda myndigheter, nätägare, regioner, kommuner och näringsliv om framtida kapacitetsbehov och möjliga etableringsområden.

VA-kapacitet är på motsvarande sätt en förutsättning för både industri, bostäder och service. Statlig medfinansiering bör kunna lämnas när nödvändiga investeringar följer av strategiska etableringar och den kommunala ekonomin inte ensam kan bära kostnaden.

Ett diversifierat näringsliv och lokal utvecklingskapacitet

Stora etableringar kan skapa sysselsättning, innovation och nya värdekedjor. De kan samtidigt tränga undan kommunernas löpande arbete med befintliga små och medelstora företag. I små kommunala organisationer kan en enskild etablering ta stora delar av kommunernas kapacitet för företagsservice, rådgivning, upphandling, nyföretagande, ägarskiften och kompetensinsatser. Konkurrensen om arbetskraft kan dessutom försvåra rekrytering inom befintligt näringsliv och offentlig sektor.

Stöd till stora etableringar bör därför utformas så att de bidrar till ett breddat näringsliv, lokala värdekedjor och stärkt innovationsförmåga. Uppföljningen bör även belysa undanträngningseffekter, sårbarhet och hur lokala företag ges möjlighet att delta i investeringarnas leverantörs- och utvecklingskedjor.

Region Norrbotten anser att långsiktiga och tillitsbaserade statsbidrag för lokal näringslivsutveckling bör återinföras för berörda gles- och landsbygdskommuner. Ett generellt kapacitetsstöd skapar den bas som krävs för att kommuner ska kunna arbeta strategiskt med näringslivets bredd och samtidigt hantera större etableringar. Etableringsspecifika stöd bör komplettera, inte ersätta, denna grundkapacitet.

Synpunkter på genomförande och uppföljning

Genomförandet bör präglas av långsiktighet, enkelhet och tydlig ansvarsfördelning. Kommuner och regioner behöver en samlad ingång till staten och förutsebara besked om stödets villkor. Rådgivningsfunktionen bör kunna erbjuda konkret expertstöd inom fysisk planering, juridik, ekonomi, miljö, upphandling, infrastruktur och finansiering. Funktionen bör samordnas med befintliga regionala strukturer och använda regionala planeringsunderlag.

Uppföljningen bör omfatta hela den funktionella geografin och inte begränsas till direkta arbetstillfällen i etableringskommunen. Relevanta perspektiv är bland annat

kommunal och regional ekonomi, bostäder, pendling, kompetens, välfärdskapacitet, näringslivets diversifiering, markanvändning, social hållbarhet och infrastrukturens robusthet. Det bör framgå hur effekter ska följas när investeringsplaner förändras eller när förväntad nytta inte realiserar.

Region Norrbotten vill även framhålla vikten av att befintliga kommunala och regionala erfarenheter tas till vara när stödformer och kriterier utvecklas. Pilotinsatser kan vara lämpliga, men de behöver följas av lärande, transparent utvärdering och möjlighet att justera modellerna. Berörda kommuner, regioner, länsstyrelser, samiska företrädare, näringsliv och civilsamhälle bör involveras i detta arbete.

Avslutande reflektioner

Region Norrbotten bedömer att betänkandet är ett viktigt bidrag till att stärka kommunernas möjligheter att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner. Regionen tillstyrker de konkreta förslagen om rådgivning, incitamentspeng, bostadsåtgärder, transportinfrastruktur och kompetensförsörjning. Förslagen behöver samtidigt utvecklas så att genomförandet blir träffsäkert i både stora och små kommuner, involverar den regionala nivån och tar hänsyn till hela den funktionella geografin.

För att fler människor ska kunna säga ja till att arbeta, leva och bo i Norrbotten behöver staten utforma incitamenten i ett helhetsperspektiv. Flyttkostnader, boende, energikostnader, utbildnings- och fortbildningsmöjligheter samt tillgång till service påverkar både inflyttning och möjligheten att stanna kvar. Åtgärderna behöver därför vara tillräckligt långsiktiga och förutsebara för att stärka fungerande samhällen och minska beroendet av ”fly-in fly-out” personal.

Det fortsatta reformarbetet behöver förena industrins behov med ett långsiktigt hållbart samhällsbyggande. Staten bör dela risker i tidiga skeden, säkra nödvändig infrastruktur och bidra till lokal och regional kapacitet. Samtidigt behöver den långsiktiga nyttan för de samhällen som möjliggör investeringarna stärkas. Detta är centralt för legitimitet, konkurrenskraft och genomförandeförmåga.